

RAIXA (Bunyola, Mall. possessió, 17, c-4)

Tenim nota que el nom d'aquesta possessió es troba ja l'any 1511.

Essent ja antics els jardins de Raixa, amb llurs deliciosos estanyols, vergers i devessalls d'aigua, l'etimologia que ens sembla més convincent, és que el nom vingui de l'àrab comú i hispànic *rašš* 'ruixar', 'aspergir, regar', traduït «aspergere aqua» (amb glossa catalana *ruxar*), *RMa.* 257, *raxéxt*, nom d'acció *rux* «rociar a otra cosa» *PAlc.* 372.13, o sigui l'arrel d'on ha sortit el cat. *morratxa* (*DECat*). Probablement es tracta del participi actiu femení *rāššā*, tipus de mot que en àrab hispànic i magrebí es contraïa des d'antic amb pèrdua de la vocal intermèdia: *qarya Rāššā* 'alqueria ruixadora, la possessió dels devessalls'. El seu nom ja figura en el Mapa Despuig (també el de la veïna i subordinada *Raixeta*, 17, a-2, mal copiat *Raxate* en el Mapa Despuig); cf. Lluís Ripoll, «*Raxa* y el Cardenal Despuig», en la col·lecció «Panorama Balear», Palma 1953.

Com a alternativa no veiem més que suposar que vingui del nom de persona femení àrab, tan conegut, *Rā'isa* (*Gouv. Gen. Alg.*, avui a Egipte, segons les llistes de Littmann, p. 84b). Contra aquesta es pot invocar menys evidència fonètica i semàntica, i potser el fet que ja apareguin amb *x* (no pas *š*) certes formes del nom en el *Rept.*; reconeguem que no hi ha cap seguretat que aquestes formes es refereixin a la possessió que ens ocupa: «Alcheria Mastaguera *Arraxa*» (80, Quadr.), «Alcheria Abubachar *Arraxar*» (112, Quadr. 488), totes dues en el terme de Montuiri, i un portal de Ciutat citat en el *Rept.*, del qual explica Quadrado «de la puerta de *Arraxa*, en otro lugar *Arraba*, ignoramos la situación, bien que parece estuvo hacia el oriente de la ciudad» (493, p. 515). Ara bé, ni la variant amb *h*, ni el fet que *Raixa* és prou lluny de Ciutat i situat dret al N, no gens a l'est, no indueixen a identificar-l'hi.

En el *DECat* (VII, 62a4-11) ja explico que el nom de la possessió no pot tenir res a veure amb el cat. ant. *raixa* 'ardor', mot probablement extret de *raixós* ll. RIXOSUS sota la influència de *rauja* i *ratxa*. Alarcos Llorach, segons *AlcM*, havia escrit que ve d'un àrab «*raxa*: lo que se da de más en una venta»; però no és res d'això el mot àrab conegut sinó *rašya* 'regal, present', sense tal variant (en singular ni en plural), i el sentit tampoc no convé; el mateix *AlcM* diu que «en àrab es troba *raša* definit com a «gazela, situla» (RMartí, *Voc.*) o sia 'gatzela', 'urna, poal'. Imprudent atribuir tal cosa a l'àrab. El *RMa.* només ho posa en l'índex previ (mera llista de referències, sempre imprecisa, vaga, sovint inexacta i provisional); en la part fonamental del llibre (ll.àr.) no hi ha res d'això (a *situla* només la trad. *rakya*); degué haver-hi una remissió-memoràndum a dos mots rars en àrab (omesos del tot per Dozy): *raša* 'mettre bas (la gazelle)' (sense arrel arà-